

KANSALLISKIRJASTON KÄYTTÖSÄÄNNÖT

Yleiset ohjeet

Kansalliskirjasto palvelee tutkimustyötä, opetusta ja opiskelua. Kaikilla on oikeus käyttää Kansalliskirjastoa. Kirjaston käyttöä ja aineiston käsittelyä koskevia ohjeistuksia annetaan kirjaston tiloissa ja verkkosivuilla. Erikoislukusalia varten on omat vahvistetut sääntönsä.

Kirjaston tilat

- Kansalliskirjaston tilat ovat julkisia tiloja.
- Suurikokoiset laukut ja päällysvaatteet tulee jättää niille varattuun tilaan.
- Syöminen ja juominen on sallittu vain kirjaston kahvilassa.
- Valokuvaaminen ja omien tietokoneiden käyttö on tiloissa sallittua, mikäli niistä ei aiheudu haittaa muille kirjaston käyttäjille tai kirjaston aineistoille.
- Matkapuhelin tulee pitää äänettömänä eikä siihen saa puhua lukusaleissa ja lukupaikoilla sekä niiden lähetyvillä.
- Kirjaston asiakastyöasemat on tarkoitettu pääsääntöisesti tutkimustyöhön. Kirjastolla on oikeus rajoittaa tai estää laitteiden käyttö muihin tarkoituksiin.
- Kirjasto ei vastaa käyttäjien kirjastoon jättämästä omaisuudesta.

Kirjastokortti ja asiakkaan velvoitteet

- Kansalliskirjaston aineistojen lainaukseen vaaditaan kirjastokortti (Helka-kortti). Kotilainaoikeuksin varustetun Helka-kortin voi saada henkilö, joka on täyttänyt 15 vuotta ja jolla on suomalainen henkilötunnus ja katuosoite Suomessa.
- Helsingin yliopiston vaihto-opiskelijoilla ja vierailevilla tutkijoilla on mahdollisuus saada kotilainaoikeuksin varustettu Helka-kortti em. ehdoista riippumatta. Muut ulkomaiset asiakkaat, jotka eivät täytä em. ehtoja, voivat saada lukusalilainoja.
- Saadessaan kirjastokortin asiakas sitoutuu noudattamaan Kansalliskirjaston ja muiden Helka-kirjastojen käyttösääntöjä. Tarkemmat tiedot Helka-kortin ehdoista löytyvät rekisteriselosteesta (<https://helka.linneanet.fi/asiakasrekisteri.htm>).
- Asiakkaalla on henkilötietolain (Henkilötietolaki 523/1999) mukainen oikeus tarkistaa, mitä häntä koskevia tietoja on tallennettu kirjaston asiakasrekisteriin.
- Kirjastokortti on henkilökohtainen, eikä sitä saa luovuttaa toiselle henkilölle. Asiakkaan tulee pyydettyä todistaa henkilöllisyytensä.
- Kirjastosta lainatut teokset on palautettava määräajan kuluessa. Määräajan pituus vahvistetaan aineistokohtaisesti erikseen. Jos kirjastosta lainatun teoksen laina-aika on päättynyt eikä sitä pyynnöistä huolimatta ole palautettu, käyttäjä joutuu lainakieltoon kaikissa Helka-kirjastoissa. Lainaoikeus palautetaan, kun pyydetty julkaisu on palautettu tai korvattu.
- Palauttamaton aineistoa ja maksamattomia maksuja peritään perintätoimiston ja myös oikeusperinnän kautta.
- Asiakas on velvollinen korvaamaan aineistolle aiheuttamansa vahingot.
- Kotilainoja ei saa viedä maan rajojen ulkopuolelle tai luovuttaa toiselle henkilölle.

Kaukopalvelu

Kirjasto antaa kaukolainaksi toisille kirjastoille teoksia, joita kirjaston asiakas voi paikallisestikin saada kotilainaksi. Myös mikrofilmijäljenteitä voidaan lainata, jos kyseistä aineistoa ei ole saatavissa muualta Suomesta. Kirjastoille lähetetään myös jäljenteitä lait, sopimukset ja aineiston kunto huomioiden. Kirjasto tilaa asiakkaiden pyynnöstä lainoja ja jäljenteitä muista kirjastoista Suomesta ja ulkomailta. Tilauksista veloitetaan maksu palveluhinnaston mukaisesti.

Lukusalipalvelu

Kansalliskokoelma on arkistokokoelma, jota koskee lakisääteinen säilytysvelvoite (*Laki kulttuuriaineistojen tallettamisesta ja säilyttämisestä 1443/2007*). Kokoelman tarkoituksena on suomalaisen julkaisuperinnön pysyvä säilyttäminen tuleville sukupolville. Tästä syystä aineisto on käytettävissä vain lukusalissa ja lähinnä tutkimustyössä. Kotimaista aineistoa tuleekin lainata ensisijaisesti muista kokoelmista tai kirjastoista. Kirjaston digitoimat tai mikrokuvaamat aineistot ovat käytettävissä ainoastaan näinä korvaavina tallenteina. Alkuperäisiä aineistoja annetaan perusteltuun tutkimuskäyttöön.

Myös kirjaston historialliset ja arkistokokoelmat ovat käytettävissä vain kirjaston lukusaleissa. Historiallisilla ja arkistokokoelmilla tarkoitetaan yleiskokoelman ennen vuotta 1900 ja slaavilaisen kirjaston ennen vuotta 1950 julkaistua aineistoa sekä käsikirjoitus- ja erikoiskokoelmia.

Kirjastolla on oikeus rajoittaa kerrallaan lukusalikäyttöön tilattavan aineiston määrää. Kirjaston aineistoa on käsiteltävä huolellisesti ja varovasti aineiston ainutkertaisuuden vuoksi. Käsittelyohjeet ovat saatavissa lukusaleissa.

Kansallisen äänitearkiston aineistoja voi käyttää kirjaston kuunteluhuoneessa. Äänitteet digitoidaan asiakkaalle tilausten mukaan ja toimitetaan käytettäväksi joko fyysisinä kopioina tai tiedostoina työasemalle. Äänitekopioita ei anneta asiakkaalle omaksi.

Käsikirjaston aineisto on käytettävissä vain kirjaston tiloissa.

Rajoitukset aineistojen käyttöön

Kirjaston kokoelmat ovat pääsääntöisesti avoimesti käytettävissä. Avoimeen käyttöön on kuitenkin joitakin poikkeuksia.

- Yksityisarkistoaineiston käyttö perustuu kunkin arkiston luovutussopimukseen. Aineiston käyttöoikeus selvitetään erikseen kirjaston henkilökunnan kanssa.
- Kulttuuriaineistolain mukaan luovutetut elektroniset aineistot ovat käytettävissä ainoastaan vapaakappaletyöasemilla (Tekijänoikeuslaki 404/1961). Elektronisista aineistoista ei ole lupaa tehdä digitaalisia jäljenteitä.
- Kirjaston digitoimat ja tekijänoikeuden suojaamat aineistot ovat käytettävissä ainoastaan vapaakappaletyöasemilla. Niistä ei ole lupaa tehdä digitaalisia jäljenteitä.
- Julkisuuslain (621/1999 24 §) mukaan salassa pidettävien aineistojen käyttö lupaa anotaan ylikirjastonhoitajalta. Lupa myönnetään vain laissa määrittelyin ehdoin tutkimuskäyttöön.

- Kirjasto voi rajoittaa arvokkaiden, harvinaisten tai huonokuntoisten aineistojen käyttöä.

Jäljenteet kirjaston aineistosta

Kotilainattavista ja käsikirjaston aineistosta asiakas voi ottaa itse kopioita. Kansalliskokoelman, historiallisten ja erikois- sekä arkistokokoelmien itsepalvelukopiointi on kielletty aineistojen säilyvyyden turvaamiseksi. Aineistojen kuvaaminen asiakkaan omalla digitaalikameralla on pääsääntöisesti sallittu. Mikäli asiakas tilaa kirjastolta digitaalisia jäljenteitä tekijänoikeuden alaisesta aineistosta, on asiakkaan velvollisuus selvittää tekijänoikeuden haltijalta lupa jäljentämiseen ja jäljenteen julkaisemiseen ennen tilauksen teettämistä kirjastossa.

Lisensioidun elektronisen aineiston käyttö

Helsingin yliopiston käyttöön lisensioituja aineistoja käyttäessään asiakas sitoutuu noudattamaan aineistojen käyttöehtoja. Aineistojen tai niiden osien hyödyntäminen kaupallisesti on kielletty. Aineistoja on yleensä mahdollista selailla, niistä voi tehdä tiedonhakuja sekä tulostaa ja tallentaa aineistoja kohtuullisia määriä. Aineistojen järjestelmällinen levittäminen, niiden muuntelu tai ohjelmallinen haravointi on kielletty.

Käyttöoikeuden rajoittaminen

Kirjastolla on oikeus kehottaa asiakasta, joka käytöksellään aiheuttaa häiriötä kirjaston toiminnalle, poistumaan kirjastosta. Kirjaston käyttösääntöjen rikkominen tai häiriökäyttäytyminen voi johtaa kirjaston käyttöoikeuden määräaikaiseen menettämiseen. Käyttöoikeuden menettämisestä voi valittaa rehtorille 14 päivän kuluessa päätöksen saamisesta.